MADÁRKÁK // *KRÁNICZ BENCE*

Vergődik, majd messze száll

RÚNARSSON MÁSODIK NAGYJÁTÉKFILMJE ELSZOMORÍTÓ TÁRSADALOMRAJZ ÉS MEGHATÓ KAMASZPORTRÉ EGYSZERRE.

A kamaszokról szóló nevelődési történetek töretlen népszerűségét jelzi, hogy a múlt évi filmtermés minden területén találni kiugró sikereket a vonatkozó munkák közül, disztópiába ágyazott tömegfilmes variációtól (*A beavatott*-sorozat: *A lázadó*) Sundance-kedvenc indie-változaton (*Én, Earl és a csaj, aki meg fog halni*) át az európai fesztiválmezőny éldarabjaiig (lásd az idei Berlinalén bemutatott *17-nek lenni* Téchiné-rendezését). Ám amilyen könnyen felkelthető a néző együttérzése a gyerek- és felnőttlét határán álló, tiszta szívű és dúlt lelkű tinihősök iránt, olyan egyszerű megrekedni a jellegzetes fordulópontok – szembefordulás a szülőkkel, a szüzesség elvesztése – köré épülő klisédramaturgia unalmában.

Rúnar Rúnarsson viszont ügyelt rá, hogy második nagyjátékfilmjével túllépjen a felnőtté válás témakörének sablonjain. A negyven körüli izlandi rendező már számos díjjal, többek között Oscar-jelöléssel elismert rövidfilmjei révén a szigetország komoly reménységének számított. Öt évvel ezelőtti nagyfilmes bemutatkozása, a *Vulkán* igazolta a várakozásokat: a Michael Haneke *Szerelmé*t előlegező, naturalista időskori megváltástörténet nemcsak az egyre jobban erőre kapó izlandi filmekkel, hanem általában a skandináv szerzői produkciókkal összevetve is szép sikereket ért el. A szélütést kapott feleségét ápoló, mogorva nyugdíjas történeténél szívderítőbb *Madárkák* (*Prestir*) óvatos nyitást jelent a szélesebb közönség felé, noha a proliközeg mindennapjainak szociografikus igényű ábrázolása és a váratlanul komor fordulatok miatt aligha válik belőle a *101 Reykjavík*hoz hasonló nemzedéki kultfilm.

Ari (Atli Oskar Fjalarsson) édesanyja külföldi útja miatt kényszerül ritkán látott apjához költözni. Az okos és jóindulatú, de kamaszdühtől feszülő kóristafiú épp olyan magányosnak érzi magát, mint a *Vulkán* főhőse. Csak a templomban nincs egyedül: miközben angyali hangon énekel, maga mögött hagyhatja lecsúszott apja és sörissza haverjai nyomasztó világát. A Sigur Rós egykori tagja, Kjartan Sveinsson éteri zenéje néha szinte másvilági jelenségként állítja elénk a fiút. A kívülálló, figyelmes Ari az éneklésmotívum miatt egyértelműen művészalteregónak tűnik, konfliktusa az apával így Rúnarsson helykeresésének is tekinthető. Ráadásul a generációs ellentét, a családi béklyó mindig különös jelentőséggel bír abban a szigetországban, ahol az utóbbi 20-30 évben bevándorló lakosokat leszámítva szegről-végről mindenki rokona a másiknak.

Amíg Ari apja a halfeldolgozó üzemben végzett robotmunka után naplopókból álló baráti körével részegedik le minden fényes éjszakán, a fiú az első pillanattól kezdve távol tartja magát az otromba macsóktól. Inkább elindul fölfedezni a környéket: Sophia Olsson operatőr tágas óriástotálokon mutatja a változatos tájakkal ismerkedő főhőst, a nyugodt, kiegyensúlyozott kompozíciók egyszerre jelzik Ari szabadságát és elszigeteltségét. Nem csoda, hogy a fiú ezen az ellenséges vidéken abba kapaszkodik (akár szó szerint), akiről úgy érzi, kicsit is kíváncsi rá. Jóakarói közé számíthatja a gyárban megismert külföldi munkást – a hollywoodi thrillerben, macedón sportdrámában és izlandi művészfilmben egyformán otthonosan forgolódó Rade Šerbedžija alakításában –, ahogy rég látott, kisgyerekkori barátját, Lárát is.

A lány kedvéért Ari a film végjátékában váratlan, a nézőt valósággal arcul ütő hazugságot vállal. Bár a főhős szexuális érdeklődésén, Lárához való közeledésén vagy az apa számára szinte felfoghatatlan zenei tehetség motívumán keresztül az író-rendező eddig a pontig is figyelemre méltóan játssza ki az Ari és környezete elhallgatásokkal, nehezteléssel és értetlenséggel terhes kapcsolatában rejlő feszültségeket, Rúnarsson a nagyszerű záró fordulattal fordít hátat a szívmelengető coming-of-age paneleknek, miközben Ari valóban életre szóló leckét kap. A *Madárkák*ban így maradéktalanul sikerül összebékíteni a nevelődési történetek sarokpontjait a társadalomkritikus, kisrealista európai művészfilm hagyományaival.

•

MADÁRKÁK (Prestir) – izlandi, 2015. Rendezte és írta: **Rúnar Rúnarsson**. Kép: **Sophia Olsson**. Zene: Kjartan Sveinsson. Szereplők: **Atli Oskar Fjalarsson** (Ari), **Ingvar Eggert Sigurdsson** (Gunnar), **Kristbörg Kjeld** (Nagyi), **Rakel Björk Björnsdóttir** (Lara). Gyártó: **Nimbus Film**. Forgalmazó: **CinefilCo Kft**. *Feliratos*. 100 perc.

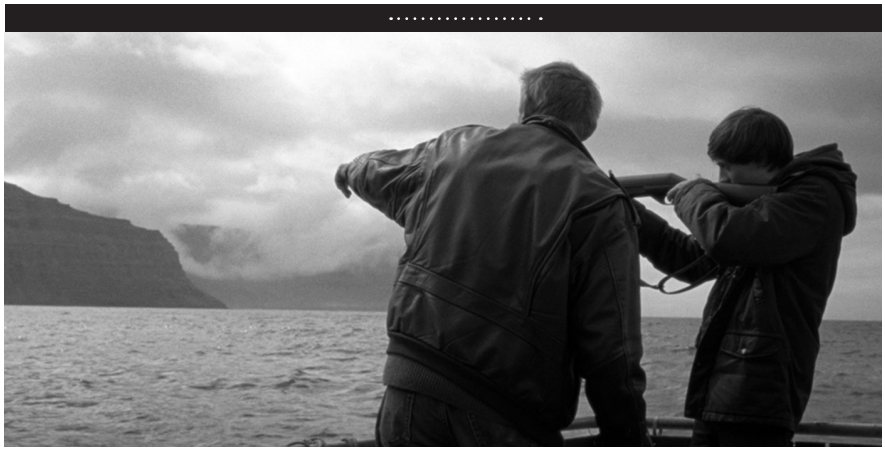

„Szegről-végről mindenki rokon" (Atli Oskar Fjalarsson)